

درس ۸م

تمدن جدید و مسئولیت ما

فوائد ارزیابی تمدن جدید بر اساس معیار های الهی چیست؟ 1

در درس قبل گزارش کوتاهی از تمدن اسلامی داده شد و با مراجعه به معیارهایی که از قرآن و سیره آموخته بودیم، به ارزیابی این تمدن و کشف دلایل بيشرفت و سپس افول آن پرداختیم. در این درس، بر تمدن جدید مروری می‌کنیم تا این تمدن را با معیارهای الهی ارزیابی کنیم. با (این ارزیابی می‌توانیم به نقاط قوت و ضعف این تمدن بیشتر بی‌بریم و نحوه زندگی در آن را بهتر

پاسخ 1

2

1

شناسایی کنیم و مسئولیت خود را در مواجهه با آن بدانیم. (

3

آشنا شدن با نقاط قوت و ضعف تمدن جدید از چه جهاتی برای ما مطلوب است توضیح دهید 2

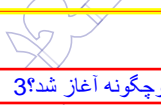
1 پاسخ) اروپا تاکنون حداقل شاهد سه تمدن بزرگ بوده است که آخرین آن یا همان تمدن جدید، تقریباً تمامی جوامع جهان امروز را تحت تأثیر خود قرار داده است و آثار آن در عرصه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و... به خوبی نمایان است. این تمدن، مانند هر تمدن دیگری، دارای نقاط قوت و ضعف است. آشنا شدن با این نقاط قوت و ضعف از دو جهت برای ما مطلوب است (

مهم) اول آنکه ما مسلمانان مانند سایر ملت‌ها، با این تمدن ارتباط مستقیم داریم، بنابراین، هم تحت تأثیر 1

2 پاسخ) آن قرار می‌گیریم و هم می‌توانیم بر آن اثر بگذاریم؛ هر قدر آگاهی و هوشیاری ما بیشتر باشد، قدرت نکته مهم

تأثیرگذاری ما بیشتر خواهد بود. 3 2

دوم آنکه بررسی ضعف‌ها و قوت‌های این تمدن در عرصه‌های مختلف، این کمک را به ما می‌کند که در راستای احیای تمدن اسلامی، از نقاط قوت این تمدن بهره‌مند شویم و با عبرت گرفتن از ضعف‌ها و 1 آسیب‌های آن، بتوانیم برنامه‌ریزی درست و کم‌اشتباهی را برای سامان‌دهی تمدن اسلامی داشته باشیم. در ابتدا برای آشنایی هر چه بیشتر با این تمدن لازم است تا با برخی علل و ریشه‌های شکل‌گیری آن آشنا شویم.

تمدن دوم اروپا به چه تمدنی مشهور است؟ چگونه آغاز شد؟ 3
زمینه‌های پیدایش تمدن جدید را نام ببرید؟ بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها- 2
کلیسا و تعالیم تحریف شده- 1

1- کلیسا و تعالیم تحریف شده پیامدهای مثبت تمدن دوم (قرون وسطی) اروپا چه بود؟ توضیح دهید 4

3 پاسخ) تمدن دوم اروپا که به تمدن دوره قرون وسطی مشهور است، با کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و بت پرستی و 1

2 روی آوردن به مسیحیت آغاز شد. این تمدن، برای اروپایی که قرن‌ها گرفتار بت پرستی بود، یک حرکت رو به 2

1 جلو محسوب می‌شد (با ظهور این تمدن، مردم بت پرست اروپا به یک دین الهی معتقد شدند، بت‌ها و بتخانه‌ها 1

از بین رفت، اتحاد در سرزمین اروپا حاکم شد، بناهای باشکوه مذهبی ساخته شد، کتاب‌هایی در اخلاق، 4

معنویت و فرهنگ نگارش یافت و آثار هنری بزرگی پدید آمد. 2 3

5 پاسخ) اما از سوی دیگر، مبلغان مسیحی اعتقادات نادرستی را که از نظر خودشان اعتقادات رسمی 5

1 مسیحیت بود، تبلیغ می‌کردند. آنان معتقد بودند که آدم در بهشت اولیه مرتکب گناه شده است و این گناه 1

به فرزندان آدم نیز سرایت کرده و هر کسی با گناه اولیه به دنیا می‌آید. بنابراین هر کودکی پس از تولد باید

برخی از اعتقادات نادرست مسیحیت در قرون وسطی را ذکر کنید 5

1- تمدن اول قبل از میلاد حضرت مسیح علیه السلام، در قرن‌های ششم تا چهارم قبل از میلاد، در یونان باستان شکل گرفت و در روم باستان ادامه یافت.

تمدن دوم، در قرن چهارم میلادی با گسترش مسیحیت در اروپا و آغاز حاکمیت کلیسا بر زندگی سیاسی و اجتماعی مردم آغاز شد و تا قرن‌های پانزدهم و شانزدهم ادامه یافت.

تمدن سوم با افول قدرت کلیسا در همین قرن‌ها شروع شد و همچنان ادامه دارد.

2- در قرن چهارم میلادی (۳۱۳ م)، دین مسیحیت، دین رسمی امپراتوری روم شد. دولت روم تقریباً سراسر اروپا را زیر سیطره خود داشت و گسترش مسیحیت، کمک بسیاری به اتحاد اروپاییان کرد.

2 غسل ویژه‌ای (غسل تعمید) داده شود تا از آن گناه پاک گردد. همچنین اعتقاد داشتند که مسیح علیه السلام نیز

خود را به‌عنوان تاوان گناهان بشریت فدا کرد و به دار آویخته شد.^۱

3 اعتراف به گناهان خود در حضور کشیش، آیین دیگری بود که توسط این مبلغین میان مسیحیان

رواج یافت. برای این کار اتاق ویژه‌ای در کلیسا ساخته شد که محل اعتراف و توبه کردن بود. آنان

4 معتقد بودند که با اعتراف گناهکار در برابر کشیش، توبه‌کننده آمرزیده می‌شود و عفو ابدی را به‌دست

می‌آورد.^۲ عبادت و رازونیاز با خدا نیز به روز معینی در هفته و در محل کلیسا و در حضور کشیشان

5 اختصاص یافت. نتیجه اعتقادات و آیین‌های نادرست مسیحیت در قرون وسطی را بیان کنید؟⁶

(این‌گونه آیین‌ها سبب سست‌شدن ارتباط شخصی و پیوسته انسان با خدا و واسطه قرارگرفتن

کشیشان میان خدا و بندگان او گردید. بسیاری از کشیشان در این دوره شروع به فروختن بهشت

کردند و در عوض بخشش گناه، پول‌های کلان به‌دست آوردند) دیدگاه کلیسا قرون وسطی درباره ازدواج را بنویسید؟⁷

(آیین دیگر، ازدواج مسیحی بود. آنان معتقد بودند که پس از ازدواج، امکان جدایی زن و شوهر

1 نیست و پیوندشان باید ابدی باشد. زن حق مالکیت ندارد و باید نام خانوادگی وی به نام خانوادگی

2 شوهر تغییر یابد. کشیش‌ها حق ازدواج ندارند و تا آخر عمر باید مجرد می‌مانند. آنان ازدواج را امری

4 دنیایی و پست تلقی می‌کردند.) معلول 3 علت

(پذیرش عقاید رهبران کلیسا درباره هر موضوعی، حتی موضوعات علمی، ضروری بود و مخالفت با

1 آن کفر تلقی می‌شد) به عقل و عقلانیت کمتر توجه می‌شد و این اعتقاد وجود داشت که تعقل با ایمان

2 سازگاری ندارد و سبب تزلزل ایمان می‌شود.) از آنجا که رهبران کلیسا نظریات دانشمندان گذشته

1 درباره زمین، خورشید، ستارگان و مانند آن را پذیرفته بودند، مخالفت با آن نظریات را مخالفت با دین

2 مسیح می‌پنداشتند و مانع نشر نظریات جدید می‌شدند.)

پنیرش عقاید رهبران کلیسا در باره هر موضوعی چگونه بود؟⁸

دیدگاه رهبران کلیسا درباره عقل و عقلانیت چگونه بود؟⁹

۱- آیین کاتولیک، جورج برانتل، ص ۱۰۷. (می‌دانیم که قرآن کریم کشته‌شدن حضرت مسیح علیه السلام را مردود می‌شمارد و اعلام می‌فرماید

که: او را نکشتند و به دار نیاویختند، بلکه آنان به اشتباه افتادند - سورة نساء، آیه ۱۵۷. این مطلبی است که یکی از حواریون مسیح علیه السلام، یعنی

«برنابا» نیز به آن آگاهی داشت و بسیار کوشید که مانع این برداشت اشتباه شود. رجوع کنید به مقدمه کتاب انجیل برنابا.)

رهبران کلیسا نظریات کدام دانشمندان را درباره زمین، خورشید، ستارگان و مانند آن را پذیرفته بودند؟ و مخالفت با آن چگونه بود؟¹⁰

۳- همان، ص ۱۲۲.

۴- عقل و اعتقاد دینی، مایکل پترسون و سایر نویسندگان، ص ۷۰.

۵- وقتی کبرنیک (۱۵۴۳-۱۴۷۳ میلادی)، ستاره‌شناس لهستانی، تصویر جدیدی از منظومه شمسی ارائه نمود و اعلام کرد زمین به دور

خورشید می‌چرخد، با مخالفت کلیسا مواجه شد، زیرا کلیسا عقیده بطلمیوس را درباره زمین مرکزی پذیرفته بود و آن را مقدس می‌شمرد. حتی

لوتر (۱۵۴۶-۱۴۸۴ میلادی)، کشیش اصلاح‌طلب آلمانی گفت: «مردم گوش به سخنان ستاره‌شناس تازه‌کاری داده‌اند که می‌خواهد ثابت

کند زمین در گردش است، نه آسمان‌ها یا فلک و خورشید و ماه... این دیوانه قصد دارد به کلی، طرح و اساس نجوم را وارونه سازد.» (تاریخ

تمدن، ویل دورانت، چاپ اقبال، ج ۲۰، ص ۳۹۶.)

خواندن کتاب کبرنیک بارها توسط هیئت داوران وابسته به کلیسا ممنوع اعلام شد. بعدها نیز که گالیله و کپلر به تأیید همین نظر پرداختند،

توسط کلیسا محکوم شدند و برای نجات جان خود از مجازات اعدام مجبور به پس‌گرفتن نظر خود گردیدند.

نتیجه این آیین‌ها و اعتقادات و آداب و رسوم ساخته کلیسا باعث چه امری شد؟¹

پاسخ 1) این آیین‌ها و اعتقادات و آداب و رسوم ساخته کلیسا به تدریج اروپا را با فساد، عقب‌ماندگی و مشکلات دیگر دست به گریبان کرد. برخی از رهبران روشنفکر کلیسا و بسیاری از دانشمندان به دنبال چاره برآمدند و برای رسیدن به راه حل مناسب به مطالعه و تحقیق دست زدند

۲- بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها را به عنوان یکی از زمینه‌های پیدایش تمدن جدید اروپا توضیح دهید؟²

پاسخ 2) حدود قرن هفتم میلادی و در اواسط قرون وسطی، در همسایگی سرزمین اروپا، تمدن اسلامی متولد شد و طی دو تا سه قرن به مرحله شکوفایی رسید و بر محیط‌های پیرامون خود پرتو افکند. وقتی اندیشمندان و دلسوزان اروپایی آشنایی اندکی با تمدن مسلمانان پیدا کردند، با شور و شوق فراوان برای تحول در جامعه خود از ثمرات تمدن اسلامی بهره‌برداری نمودند. کتاب‌های دانشمندان مسلمان به سرعت ترجمه شد، علاقه به پژوهش و آزمایش و تجربه افزایش یافت، نقد رهبران کلیسا شروع شد، حقوق و قانون مورد توجه واقع گردید و خردورزی در دستور کار قرار گرفت.¹²³⁴⁵

پاسخ 3) مونتگمری وات، اسلام‌شناس انگلیسی در خصوص تأثیرپذیری تمدن جدید از تمدن اسلامی می‌گوید: «علم و فلسفه در اروپا بدون کمک گرفتن از فرهنگ اسلام توسعه نمی‌یافت؛... اسلام نه تنها در تولیدات مادی و اختراعات اروپا شریک است، بلکه اروپا را واداشت تا تصویر جدیدی از خود داشته باشد. اما از آنجا که اروپا در حال حاضر علیه اسلام عکس‌العمل نشان می‌دهد، تأثیر مسلمانان [بر تمدن غرب] را بی‌اهمیت جلوه می‌دهد. وظیفه مهم ما اروپاییان این است که این اشتباه را اصلاح کنیم و به مدیون بودن دیدگاه مونتگمری وات در خصوص تأثیرپذیری تمدن جدید از تمدن اسلامی رایبان کنید؟¹²³⁴

پاسخ 4) ویل دورانت نیز بسیاری از هنرها و فنون برجسته اروپایی همچون معماری، اسلحه‌سازی و... را مدیون صنعتگران مسلمان می‌داند.¹ ویل دورانت در چه زمینه‌ای تمدن اروپا را مدیون صنعتگران مسلمان می‌داند؟²

آثار و پیامدهای مثبت و منفی تمدن جدید

برای داوری صحیح و منصفانه در خصوص تمدن جدید ضروری است با برخی آثار این تمدن در حوزه‌های مختلف آشنا شویم:

الف) حوزه علم

■ آثار مثبت حوزه علم را نام ببرید؟¹ ² توانایی بهره‌مند شدن بیشتر از طبیعت

پاسخ 4) ۱- رشد سریع علم: تولید علم در قرون اخیر جهشی فوق‌العاده داشته است؛ به طوری که

اولین آثار مثبت حوزه علم "رشد سریع علم" را توضیح دهید؟⁴

۱- Montgomery Watt.

۲- تأثیر اسلام بر اروپای قرون وسطی، مونتگمری وات، صص ۸۱ و ۱۴۳.

۳- تاریخ تمدن، ویل دورانت، ج ۴، ص ۳۲۲.

دومین اثر مثبت حوزه علم " توانایی بهرمندی بیشتر از طبیعت " را توضیح دهید؟ 1

یکی از آثار منفی حوزه علم " مصرف زدگی " را توضیح دهید؟ 2

جدی ترین آسیب مصرف زدگی تمدن جنید را بنویسید و نتیجه آن چه بود؟ 3

دوران جدید را می توان دوران علم نامید. اختراع صنعت چاپ، کشف الکتریسیته، ساخت ماشین، اختراع وسایل ارتباطی مانند: تلفن، رادیو، تلویزیون و ماهواره، راه اندازی شبکه های اینترنت، نظریات و کشفیات جدید در علوم مختلف، زندگی در جهان امروز را متحول کرده است.

۲- توانایی بهره مندی بیشتر از طبیعت: علم و تکنولوژی سبب شد که آدمی بتواند در طبیعت تصرف فوق العاده کند و تغییراتی را در آن به وجود آورد. نفت را از اعماق زمین بیرون بکشد، معادن را استخراج کند، کوه ها را برای ساختن تونل بشکافد، با سدهای بزرگ آب ها را مهار نماید و قدرت

پاسخ 1

و توانایی خود را به رخ طبیعت بکشد

- 1- مصرف زدگی
- 2- نابودی طبیعت
- 3- علم زدگی

■ آثار منفی حوزه علم را نام ببرید؟

۱- مصرف زدگی: از زمانی که ماشین آلات صنعتی ساخته شد، تولید انبوه نیز آغاز گردید.

پاسخ 2

تولید فراوان گرچه در ابتدا نیازهای طبیعی مردم را رفع می کرد، اما در بسیاری از موارد بیش از نیاز

طبیعی بازار بود. به همین جهت کارخانه داران با استفاده از جاذبه تبلیغات در مردم، نیازهای کاذب به وجود آوردند تا آنان را به تنوع طلبی بکشانند و مصرف گرایی را به گونه ای سرسام آور افزایش دهند تا

خودشان به سود بیشتری برسند (جدی ترین آسیب این رویه، تغییر الگوی زندگی و دل مشغولی دائمی مردم به کالاهای گوناگونی است که همه روزه وارد بازار می گردد و اذهان و افکار را به خود مشغول

پاسخ 3

می کند و در نتیجه، انسان را از اساسی ترین نیاز خود، یعنی پرورش و تکامل بُعد معنوی و متعالی خویش، غافل می سازد. دیدگاه غالب و حاکم در تمدن جنید به انسان چگونه است؟ 4

مهم

این نتیجه دیدگاه غالب و حاکم در تمدن جدید است که انسان را صرفاً یک موجود زنده طبیعی مانند دیگر موجودات، ولی پیچیده تر، می داند که همچون سایر موجودات صرفاً نیازهای مادی و طبیعی دارد. از همین جهت است که از توجه به بُعد معنوی و فطرت الهی در این تمدن خبری نیست.

پاسخ 4

۲- نابودی طبیعت: افزایش توان علمی بشر و دستیابی وی به ابزارهای نوین، توانایی وی برای بهره برداری از منابع طبیعی را به سرعت افزایش داد و به تخریب ساختار طبیعی محیط زیست انجامید.

پاسخ 5

منابع معدنی که نتیجه میلیون ها سال فعالیت موجودات بوده، رو به پایان گذاشته، محیط دریاها و اقیانوس ها آلوده شده، تعادل ترکیبی گازهای جوّی بر هم خورده، بسیاری از جنگل ها از بین رفته و

پاسخ 6

ده ها بحران زیست محیطی برای انسان به وجود آمده است. 5

7

۳- علم زدگی: از حدود قرن هجدهم میلادی به علت پیشرفت های گسترده در علم، این احساس پدید آمد که علم تجربی تنها رمز سعادت ملت هاست و جامعه ای که این راه را بیاماید، کلید خوشبختی

پاسخ 6

را به دست آورده است. اما اکنون با گذشت چند قرن و شکست های پی در پی جوامع غربی در عرصه

یکی از آثار منفی حوزه علم " نابودی طبیعت " را توضیح دهید؟ 5

یکی از آثار منفی حوزه علم " علم زدگی " را توضیح دهید؟ 6

انسان غربی برای رفع نیاز به معنویت مردم، به چه اقدامی دست زد؟¹

- 1 اخلاق و ظهور بحران‌های اخلاقی در این جوامع، بسیاری دریافتند که علم تجربی نمی‌تواند پاسخگوی همه نیازهای آنان باشد و نمی‌توان سعادت را تنها در این علم جست‌وجو کرد. (این نیاز انسان غربی به معنویت باعث شد برخی افراد و گروه‌ها با هدف کسب مقام و شهرت، مکاتب و فرقه‌هایی را به نام مکاتب عرفانی و معنوی ایجاد کنند که اگرچه در ظاهر ادعای پاسخ به نیازهای معنوی بشر را دارند اما به دلیل آنکه برآمده از آموزه‌های وحیانی نیستند، نتیجه‌ای جز سردرگمی برای بشر تشنه امروز نداشته‌اند.)

آموزه‌های وحیانی: وحی که خداوند بر قلب پیامبر (ص) القا می‌کند

چه برنامه‌هایی برای احیای تمدن بزرگ اسلامی پیشنهاد شده نام ببرید؟

- تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری-1
حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی-2
ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام-3

آشنایی با آثار مثبت و منفی تمدن جدید باعث چه امری می‌شود؟²

کسانی که می‌گویند رسیدن به هدف بزرگ "احیای تمدن اسلامی" دور از دسترس است چگونه تلقی دارند؟³

مسئولیت ما در این حوزه علم برای دستیابی به هدف بزرگ "احیای تمدن اسلامی" نیازمند چه امری هستیم؟⁴

گفتیم آشنایی با آثار مثبت و منفی تمدن جدید، می‌تواند ما را در احیای تمدن اسلامی یاری رساند. (پاسخ 2)

شاید در نگاهی ابتدایی، این هدف بزرگ، یکی از احیای تمدن اسلامی، در مقایسه با توان و امکانات موجود، یک بلندپروازی به نظر برسد و رسیدن به آن دور از دسترس تلقی شود؛ اما این یک دریافت (پاسخ 3)

سطحی از توانمندی ذاتی انسان و قدرت جوانان و ناشی از عدم آشنایی با آموزه‌های بیدارکننده اسلام (پاسخ 1)

می‌باشد (البته می‌دانیم که دستیابی به این هدف بزرگ، نیازمند برنامه‌ای است که ما را به آن سطح لازم (پاسخ 2)

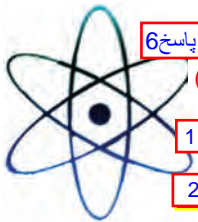
از توانمندی برساند و قدرت لازم را برای ایفای نقش در جهان کنونی به ما ببخشد. (پاسخ 1)

با توجه به اهمیت این اقدام بزرگ، برنامه‌هایی را پیشنهاد می‌کنیم. این برنامه‌ها را بررسی کنید و تا (پاسخ 3)

آنجا که در توان دارید برای عمل کردن به آنها بکوشید. (پاسخ 2)

پیشرفت علمی باعث چه امری می‌شود؟⁶

1- تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری: (پیشرفت علمی) (پاسخ 5)

پایه‌های استقلال یک ملت را تقویت می‌کند و مانع تسلط بیگانگان می‌شود. (پاسخ 6)

مقام معظم رهبری در این باره این‌گونه تذکر می‌دهند: «باید علم را که مایه (پاسخ 1)

اقتدار ملی است همه جدی بگیرند و دنبال کنند. کشوری که مردم آن از علم (پاسخ 2)

بی‌بهره باشند هرگز به حقوق خود دست نخواهد یافت. نمی‌شود علم را از (پاسخ 3)

دیگران گدایی کرد. علم درون جوش و درون زاست. باید استعدادهای یک ملت به کار افتد تا یک ملت (پاسخ 4)

او لاین مسولیت ما در حوزه علم "تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری" را توضیح دهید⁵

مقام معظم رهبری درباره "تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری" چه تذکری می‌دهند؟⁷

جوامع غربی خوشبختی را در چه چیزی می دیدند؟ توضیح دهید3

پیشرفت های اخیر دانشمندان جوان کشور ما چگونه است؟1

پیام اسلام چگونه است؟ و چه کسانی به طور طبیعی جذب آن می شوند؟ توضیح دهید4

به معنای حقیقی کلمه، عالم بشود... (

پیشرفت های اخیر دانشمندان جوان کشور ما در رشته های مختلف علمی، مانند پزشکی و سلول های

بنیادی، فناوری نانو و هسته ای، صنایع نفت، پتروشیمی و سدسازی قدم های اولیه ای است که باید با

همت بلندتر و عزم قوی تر ادامه یابد و همه عرصه های دانش را بپیماید (

2 پاسخ ← ۲- حضور مؤثر و فعال در جامعه جهانی (جوامع غربی به دلیل آنکه خوشبختی را تنها در 1

ایزارهای مادی می جستند و در این مسیر شکست خورده اند، به شدت به دنبال راه و مکتبی هستند 2

که نجات بخش آنان باشد) پیام اسلام، پیامی مطابق با فطرت انسان هاست، هر انسان روشن ضمیری 1

که جوای حقیقت باشد، وقتی دعوت قرآن را به عقلانیت، عدالت، دوری از ستمگری و ستم پذیری، 2

پاکدامنی، معنویت و تقوا می شنود، به طور طبیعی جذب آن می شود. هر حقیقت جویی، وقتی در میان 4

هزاران کتاب، مقاله، فیلم و انواع تبلیغات که علیه پیامبر اکرم ﷺ کرده اند، به سیمای واقعی آن حضرت

می رسد او را به بزرگی روح می ستایید. بنابراین، لازم است ما این پیام رهایی بخش را با همان شیوه هایی 4

که رسول خدا به دیگران رساند در جهان تبلیغ کنیم و به دیگران برسانیم. (

3- ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام: میان یک پیام و روش تبلیغ آن باید تناسب منطقی 1

و معقول برقرار باشد. حق را نمی توان با روش های نادرست به دیگران رساند. دین اسلام یک دین منطقی 2

و استدلالی است و هر آموزه و حکم آن بر اساس حکمت الهی تنظیم شده است. چنین دینی را نمی توان با 3

تعصب های جاهلانه یا با روش های فریب کارانه تبلیغ کرد و نظر مردم را به سوی آن جلب نمود (

سومین مسئولیت ما در حوزه علم " ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام " آن را توضیح دهید5

این آیه به " ترسیم چهره عقلانی و منطقی دین اسلام " که از مسئولیت های مسلمانان در حوزه علم برای " احیای تمدن اسلامی است

تدبیر در قرآن

به راه پروردگارت دعوت کن

موضوع: بیان روش های صحیح تبلیغی برای دعوت به دین اسلام

1 بِالْحِكْمَةِ وَ الْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ 2 با دانش استوار و اندرز نیکو

3 وَ جَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ... 4 و با آنان به شیوه ای که نیکوتر است، مجادله نما.

با تدبیر در آیه شریفه، روش های صحیح دعوت را استخراج کنید:

روش اول استدلال متین و استوار حکمت و دانش روش دوم: پند و انداز نیکو روش سوم: گفتگوی نیکو تر و بحث و مجادله منطقی

باتوجه به کلید واژه " ادع می توان قلمرو اول " رسالت یعنی دریافت و ابلاغ وحی " را برداشت نمود

پیام اسلام، پیامی مطابق با ... انسان هاست پاسخ: فطرت

۱- سخنرانی در مراسم سالگرد رحلت امام خمینی علیه السلام، خردادماه ۱۳۸۵.

۲- خداوند درباره روش تبلیغ رسول خدا صلی الله علیه و آله می فرماید: «به لطف و رحمت الهی با آنان (مشرکان) نرمی پیشه کردی. و اگر تو

درشت خوی سخت دلی بودی، بی شک از پیرامون تو پراکنده می شدند. پس از آنان درگذر و برای آنها آموزش بخواه و در کار با آنان مشورت کن و آنگاه که تصمیم گرفتی بر خدا توکل کن که خداوند اهل توکل را دوست دارد.» (سوره آل عمران، آیه ۱۵۹).

۳- سوره نحل، آیه ۱۲۵.

پاسخ: توجه به قانون 1
مشارکت مردم در تشکیل حکومت 2

ب) حوزه عدل و قسط

از آثار مثبت حوزه عدل و قسط " توجه به قانون" را توضیح دهید 1

آگاهی به قانون و حقوق در تمدن جدید چگونه بود؟ وجه فوایدی داشت؟ 1

■ آثار مثبت

1 پاسخ 1) — توجه به قانون: پس از گذر از قرون وسطی و شکل گیری دوره جدید، توجه گسترده ای در

2 کشورهای اروپایی به حقوق، قانون، ساختار حکومت و دولت پدید آمد که عموماً عکس العملی در برابر حاکمیت نامطلوب کلیسا در قرون وسطی بود. آگاهی به قانون و حقوق که ابتدا با ترجمه آثار اسلامی

1 اتفاق افتاد، فوایدی برای تمدن جدید داشت. مردم با حقوق خود در مقابل دولت ها و در رابطه با

2 یکدیگر آشنا شدند و به تدوین قوانین حقوقی پرداختند و برای حفظ آنها سازمان های تأسیس کردند.

3 حق کارگر، حق کودک، حق تعلیم و تربیت، حق داشتن شغل، حقوق متقابل زن و مرد و حق مردم در

مقابل دولت به رسمیت شناخته شد. از آثار مثبت حوزه عدل و قسط " مشارکت مردم در تشکیل حکومت" را توضیح دهید؟ 2

2) — مشارکت مردم در تشکیل حکومت: حق تعیین سرنوشت و دخالت مردم در امور خود، گام

مثبت دیگری بود که در تمدن جدید برداشته شد و باعث شد برخی حکومت های استبدادی و موروثی

حاکم بر کشورهای اروپایی از صحنه خارج شوند. (

از آثار منفی حوزه عدل و قسط" ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار" را توضیح دهید 3

■ آثار منفی

1) — ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار: تولید انبوه کالا و نیاز به بازار کشورهای دیگر، احتیاج به

2 منابع طبیعی دیگر کشورها و نیز روحیه فزون خواهی حاکمان غربی سبب شد که سرمایه داران و قدرتمندان

1 غربی، کشورهای دیگر را، به خصوص در آسیا و آفریقا هدف قرار دهند و به بهانه استعمار (یعنی آباد کردن)،

3 بسیاری از این کشورها را تصرف کنند و ذخایر گران قیمت آنها را، از آثار باستانی و کتاب های خطی گرفته

تا جواهرات و منابع طبیعی و معدنی، به کشور خود ببرند و برای آن ملت ها فقر را بر جا گذارند. (

2) دوره استعمار 1 که دوره غارت علنی ثروت ملت ها بود و تا اواخر قرن بیستم ادامه داشت، یکی از

3 سیاه ترین دوران های زندگی انسان روی کره زمین است. در ابتدای همین دوره میلیون ها آفریقایی

از این قاره ربوده شدند و به مالکیت اروپاییان و آمریکایی ها درآمدند و به عنوان برده در مزرعه ها،

کارخانه ها و معادن به کارهای طاقت فرسا وادار شدند. تمدن جدید نشان داد که اگر حقوقی برای

کودکان و زنان و مردان قائل است، منظورش فقط مردان و زنان و کودکانی هستند که از نژاد آنان باشند

وگرنه زنان و مردان و کودکان سیاه یا سرخ پوست برای آنان هیچ اهمیتی ندارد. (

دوره استعمار در تمدن جدید چگونه بود؟ توضیح دهید 4

1- نویسنده سیاه پوست آمریکایی معاصر، آکس هیلی، در رمان معروف خود به نام «ریشه ها»، تاریخچه و نحوه زندگی بردگان در آمریکا را به خوبی حکایت کرده است. همچنین کتاب «کلیه عمو تام» رمانی است در خصوص ماجرای برده داری در آمریکا که توسط خانم هریت بیچر استو، نویسنده آمریکایی، در سال ۱۸۵۲ نگاشته شده است و به خوبی داستان غم انگیز برده داری در آمریکا را نشان می دهد. میلیون ها نسخه از این کتاب تاکنون در بسیاری از کشورها به فروش رفته است.

پاسخ: ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار 1
افزایش فاصله میان انسان های فقیر و غنی در جهان 2

آثار منفی " حوزه عدل و قسط" را نام ببرید

با بیداری ملت ها ، مبارزه با استعمار گران چگونه شد؟ توضیح دهید 1

- 1) با بیداری ملت ها، مبارزه با استعمارگران نیز از اواخر قرن نوزدهم آغاز شد. 1 سرانجام دولت های غربی مجبور شدند از استعمار علنی کشورها دست بردارند و حاکمان و نظامیان خود را از این کشورها خارج کنند، اما شیوه دیگری برای تسلط بر این کشورها در پیش گرفتند که «استعمار نو» نام گرفت. 3 برخی محققان بر این باورند ثروتی که در دوره استعمار از کشورهای استعمارزده به کشورهای استعمارگر منتقل شد، ان قدر زیاد بود که پایه های اصلی قدرت اقتصادی غرب را به وجود آورد. 4

مهم
پاسخ 1

از آثار منفی حوزه عدل و قسط " افزایش فاصله میان انسان های فقیر و غنی در جهان " را توضیح دهید 2

- 2) افزایش فاصله میان انسان های فقیر و غنی در جهان : شکل گیری نظام های سیاسی جدید، 1 بر پایه قدرت سرمایه داران و نفع طلبی فزاینده آنان بود. صاحبان سرمایه و صنعت، منابع طبیعی اکثر نقاط جهان را به بهایی بسیار اندک خریدند و یا با قدرت نظامی خود تاراج کردند و کالاهای خود را 3 با قیمت هایی بسیار سنگین به مردم همان سرزمین ها فروختند. بدین ترتیب، بخش کوچکی از جهان روزه روز غنی تر شد ولی بخش اعظم آن در فقر و تنگدستی فرورفت 4

مهم
پاسخ 2

مسئولیت ما در حوزه عدل و قسط را نام ببرید؟ ← مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت و صبر 1 استحکام بخشیدن به نظام اسلامی 2

مسئولیت ما در این حوزه عدل و قسط

- 1) مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت و صبر : یکی از رسالت های اصلی انبیا، مبارزه با ظلم و برقراری عدل و گسترش حق و حقیقت بوده است. 2 هر چند که بسیاری از مردم با شنیدن سخن حق دلشان نرم می شود و مجذوب حقیقت و عدالت می شوند، 2 اما باید هوشیار باشیم که همواره گروهی از اهل باطل هستند که نه تنها زیر بار حق نمی روند، بلکه سد راه حق جویی می شوند، 2 زیرا گسترش عدالت منافع آنها را تهدید می کند. این گروه ها تا همه را تابع خود نکنند و بوغ اسارت بر 3 گردن دیگران نیفکنند، آرام نمی گیرند)

پاسخ 3

مسئولیت مادر حوزه عدل و قسط "مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت و صبر" را توضیح دهید 3

امام خمینی علیه السلام می فرمایند :

"نکته مهمی که همه ما باید به آن توجه کنیم و آن را اصل و اساس سیاست خود با بیگانگان قرار 4

- دهیم، این است که دشمنان ما و جهان خواران تا کی و تا کجا ما را تحمل می کنند و تا چه مرزی 2 استقلال و آزادی ما را قبول دارند. به یقین، آنان مرزی جز عدول از همه هویت ها و ارزش های معنوی 3 و الهی مان نمی شناسند. به گفته قرآن کریم [دشمنان] هرگز دست از مقاتله و ستیز با شما بر نمی دارند مگر 4

مهم

مهم

امام خمینی (قدس سره) می فرمایند: " نکته مهمی که همه ما باید به آن توجه کنیم و آن را اصل و اساس سیاست خود با بیگانگان قرار دهیم " چیست؟ توضیح دهید 4

چرا اهل باطل سد راه حق جویی می شوند؟ توضیح دهید
زیرا گسترش عدالت منافع آنها را تهدید می کند
این گروه ها تا همه را تابع خود نکنند و بوغ اسارت بر گردن دیگران نیفکنند آرام نمی گیرند
گروهی که از اهل باطل هستند چگونه اند؟
نه تنها زیر بار حق نمی روند 1
بلکه سد راه حق جویی می شوند 2

بسیاری از مردم با شنیدن سخن حق چگونه هستند؟
دلشان نرم می شود 1
مجذوب حقیقت و عدالت می شوند 2

یکی از رسالت های اصلی انبیا چیست؟
مبارزه با ظلم و برقراری عدل 1
گسترش حق و حقیقت بوده است 2

مهم ترین عامل برای حضور کار آمد در میان افکار عمومی جهان چیست؟ استحکام و اقتدار نظام حکومت یک کشور

اگر واقع بینانه نگاه کنیم، در می یابیم که دعوت به حق و عدالت باید چگونه باشد؟ توضیح دهید 1

اینکه شما را از دینتان برگرداند. 1 ما چه بخواهیم و چه نخواهیم صهونیست ها، آمریکا و شوروی در 5 مهم

تعقیب ما خواهند بود تا هویت دینی و شرافت مکتبی مان را لکه دار نمایند. (

پاسخ 1 (بدین ترتیب، اگر واقع بینانه نگاه کنیم، در می یابیم که دعوت به حق و عدالت را نباید منحصر به

صحبت و شعار کنیم، بلکه برای تحقق سخن حق باید برنامه ریزی کرد، قیام نمود و شرایطی فراهم کرد 3 مهم

تا موانع حق و حق پرستی از جامعه خود و جهان زدوده شود؛ این مهم میسر نمی شود مگر با تلاش و 1

پشتکار، جهاد و آمادگی برای شهادت در راه خدا و تحمل همه سختی های این راه که همان راه حق 3

و حقیقت است. 2 مسئولیت مادر حوزه عدل و قسط " استحکام بخشیدن به نظام اسلامی " را توضیح دهید 2

2 - استحکام بخشیدن به نظام اسلامی: استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهم ترین 2 مهم

عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است. یک کشور ضعیف، به طور طبیعی 2 پاسخ

منزوی می شود و همراه و همدلی در دنیا نمی یابد. استحکام پایه های اقتصادی و تلاش برای کاهش 2

فقر، توسعه عدالت در همه ابعاد، تقویت اتحاد ملی، انسجام اسلامی و مشارکت عمومی و عمل به 2 مهم

6 وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر از مهم ترین عوامل استحکام نظام اسلامی است 3

1- فروپاشی نهاد خانواده

2- بی بند و باری جنسی

3- استفاده ابزاری از زنان

از آثار منفی حوزه خانواده " فرم پاشی نهاد خانواده " را توضیح دهید؟ 3

آثار منفی حوزه خانواده را نام ببرید؟

ج) حوزه خانواده

5 تمدن جدید با نگاه مادی به انسان به ویژه در حوزه روابط زن و مرد بیشترین آسیب ها را به نهاد

خانواده وارد کرده است؛ برخی از آسیب ها عبارت اند از:

1 (1 - فروپاشی نهاد خانواده: در غرب قدیم، مانند همه سرزمین های دیگر، علاوه بر خانواده هسته ای 3 پاسخ

که مرکب از پدر، مادر و فرزندان است، خانواده گسترده هم، که شامل اقوام و خویشان می شد، نمود 2

فراوان داشت. اما در خلال دو نسل گذشته نه تنها خانواده گسترده متلاشی شد، خانواده هسته ای نیز، 2

به تدریج از هم گسیخته گردید. بر این پدیده ها باید این واقعیت را نیز افزود که امروزه شمار فزاینده ای از 3

کودکان در غرب، در خانواده ها یا خانه های بزرگ می شوند که پدر یا مادر در آن حاضر نیست و آن یکی 4

هم که حاضر است چون نمی تواند یک تنه وظیفه پدر و مادر را توأمان ایفا کند غالباً از زیر بار مسئولیتی 5

که پدرها و مادرها در خانواده های اصیل برای انتقال دادن ارزش های اخلاقی به جوانان برعهده داشته اند 6 مهم

شانه خالی می کند. همین امر باعث شده است که فقط در کشور انگلیس 9 میلیون نفر تنها زندگی کنند،

به گونه ای که دولت این کشور ناچار شده وزارت خانه ای به نام وزارت تنهایی ایجاد کند. 3

برای تحقق سخن حق چه باید کرد؟

برنامه ریزی کرد 1

قیام نمود 2

شرایطی فراهم کرد تا موانع حق و حق پرستی از جامعه خود و جهان زدوده شود 3

زدودن موانع حق و حق پرستی از جامعه خود و جهان میسر نمی شود مگر چگونه؟

با تلاش و پشتکار 1

جهاد و آمادگی برای شهادت در راه خدا 2

و تحمل همه سختی های این راه که همان راه حق و حقیقت است 3

مهم ترین عوامل استحکام نظام اسلامی چیست؟ نام ببرید

1 استحکام پایه های اقتصادی

2 تلاش برای کاهش فقر

3 توسعه عدالت در همه ابعاد

4 تقویت اتحاد ملی

5 انسجام اسلامی و مشارکت عمومی

6 عمل به وظیفه مقدس امر به معروف و نهی از منکر

از آثار منفی حوزه خانواده " بی بند و باری جنسی" را توضیح دهید¹

۲- بی بند و باری جنسی: امروزه بی بندوباری جنسی آن چنان در غرب رواج یافته است که بسیاری¹

پاسخ 1

از مردم به این نتیجه رسیده اند که توان اصلاح و مبارزه با آن را ندارند. از این رو، به ناچار در بی آن²

برآمده اند که ضوابط و معیارهای اخلاقی را تغییر دهند؛ به عنوان مثال، در میان غربیان جدید، دیگر³

هیچ گونه ضابطه و معیار مذهبی یا اخلاقی که منشأ الهی داشته باشد، معنا ندارد. (

۳- استفاده/بزاری/از زنان: استفاده ابزاری از زنان برای تبلیغ کالاهای سرمایه داران، تشویق²

پاسخ 2

آنان به پوشیدن لباس های نامناسب و تحریک کننده، عادی شدن روابط نامشروع میان زنان و مردان در³

برخی کشورها، و تجارت گسترده زنان به عنوان کالای جنسی روی دیگر تمدن جدید است. اگر لایه⁴

ظاهری و سطحی موقعیت زن در دنیای امروز، که بسیار زیبا و خوش منظر آراسته شده، کنار رود و

باطن آن آشکار گردد، خواهیم دید که سودآوری تجارت فحشا در حال ربودن گوی سبقت از تجارت

مواد مخدر و اسلحه است. از آثار منفی حوزه خانواده " استفاده ابزاری از زنان" را توضیح دهید²

۱) اگر بُعد معنوی و الهی انسان دارای اهمیت و جایگاهی در تمدن جدید بود و اگر به زنان آن گونه که²

دین اسلام بها می دهد، بها و شخصیت داده می شد، حتماً وضع دیگری در تولید فیلم ها، رمان ها، و

پاسخ 3

تصاویر تبلیغاتی حاکم می شد. (در تولید فیلم ها، رمان ها، و تصاویر تبلیغاتی اگر به چه چیزی توجه کنند حتما وضع دیگری می شود؟³

مسئولیت ما در این حوزه خانواده رانام ببرید؟ توضیح دهید³ ← تلاش در جهت تحکیم بنیان خانواده

۱) تلاش در جهت تحکیم بنیان خانواده: خانواده کانون رشد فضیلت ها و محل تربیت نسل های¹

پاسخ 4

توانمند و با همت است. تحکیم این بنیان سبب رشد فضائل اخلاقی در جامعه، کاهش فساد و حضور³

انسان های با فضیلت و کارآمد می گردد و اگر بنیان خانواده سست شود فساد گسترش می یابد و نسل هایی²

که از قوت و قدرت روحی کافی برخوردار نیستند مسئولیت های اجتماعی را بر عهده می گیرند.¹

وقتی حضرت ابراهیم و حضرت اسماعیل علیهم السلام پایه های خانه کعبه را بالا بردند و بنای یک جامعه²

توحیدی را گذاشتند، نه تنها برای خود دعا کردند بلکه از خداوند خواستند ذریه و نوادگانی به آنان¹

عطا کند که ادامه دهنده راه توحید و اسلام باشند.¹

فریده نعیمی نیا - دبیر معارف ناحیه 2 اهواز

۱- در سرانشی به سوی گومورا، پروفیسور رابرت. اج. بورک، ترجمه الهه هاشمی حائری، انتشارات حکمت.
۲- تصویب قوانین حمایت از خانواده های تک سرپرست در سال ۱۹۶۰ در آمریکا (که بیشتر شامل خانواده ای می شود که زن در روابط نامشروع صاحب فرزند شده)، موجب شد که آمار فرزندان بدون پدر در خانواده های تک سرپرست از حدود پنج درصد در این سال به بیش از ۴۰ درصد در سال ۲۰۱۶ برسد: www.OECD.org/els/family/database.htm

۳- سوره بقره، آیه ۱۲۸ (رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَ مِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَ آرِنَا مَنَاسِكَنَا وَ ثُبِّ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ الرَّحِيمُ).